

Łódź. 14.07.2024r.

dr hab. Tomasz Matuszak, prof. ASP
Instytut Rzeźby, Wydział Sztuk Pięknych
Akademia Sztuk Pięknych
im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi

RECENZJA

pracy habilitacyjnej, osiągnięcia naukowego, dorobku artystycznego i dydaktycznego
dr Janusza Janczego sporządzona w związku z postępowaniem habilitacyjnym w dziedzinie
sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki wszczętym przez Akademię
Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie

Opinia sporządzona została w oparciu o przedstawioną przez doktora dokumentację w formie
pisemnej i cyfrowej, zawierającą: autoreferat, wykaz osiągnięć, wykaz działalności
artystycznej, osiągnięcia habilitacyjnego, dokumentację publicznych prezentacji i
upowszechnień osiągnięć oraz działalności dydaktycznej.

Podstawowe dane o kandydacie

Studia artystyczne magisterskie Pan Janusz Janczy odbywa w Akademii Sztuk Pięknych w
Krakowie, gdzie w roku 1999 broni dyplom magisterski z wyróżnieniem na Wydziale Rzeźby.
Dyplom doktora sztuk plastycznych w dyscyplinie sztuki piękne uzyskuje uchwałą Rady
Wydziału Rzeźby w dniu 10 maja 2010 roku na Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w
Krakowie w następstwie odbytych studiów doktoranckich. W latach 2006 - 2009 w ramach
studiów doktoranckich odbywa praktyki dydaktyczne w różnych pracowniach rzeźby, oraz
pracuje w ramach godzin zleconych. W latach 2009 - 2012 jest zatrudniony jako asystent a
następnie jako adiunkt na Wydziale Rzeźby. Równolegle w latach 2009 - 2013 w ramach
godzin zleconych prowadzi przedmiot Rzeźba na Wydziale Grafiki Akademii Sztuk Pięknych
w Krakowie. W roku 2012 za swoje osiągnięcia dydaktyczne otrzymuje Nagrodę Rektora III

stopnia. Od 2017 roku kieruje Pracownią Rysunku III na Wydziale Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie.

Osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjne oraz popularyzatorskie

Działalność dydaktyczna i organizacyjna jest bardzo szeroka, obejmuje działania z zakresu organizowania wystaw, bycia kuratorem, habilitant publikuje liczne teksty w polskich periodykach uczelnianych oraz bierze udział w licznych projektach i zasiada w radach i komisjach programowych uczelni.

Pracownia prowadzona przez dr Janczego oprócz działalności programowej bierze udział w działaniach poza uczelnią. Organizuje wystawy wraz ze studentami w Galerii Sztuki BWA Jatki w Nowym Targu, współuczestniczy w realizacji międzynarodowego projektu wystawienniczego *Transmisja*, w którym partnerem Katedry Rysunku ASP w Krakowie była Katedra Grafiki Wydziału Sztuki Uniwersytetu Ostrawskiego.

W ramach projektu organizowane są cztery edycje wystawy w których prace studentów z obydwu uczelni prezentowane były na wspólnych ekspozycjach w Krakowie i Ostrawie. Warty odnotowania jest uczestnictwo w *Spotkaniach*, projekcie zainicjowanym przez ASP w Łodzi, w trakcie którego prace studentów oraz pedagogów były prezentowane na wystawach w Krakowie i Łodzi. W latach 2012 – 2020 dr Janusz Janczy pełni rolę korespondenta z ramienia Wydziału Rzeźby, współpracującego z redakcją kwartalnika „Wiadomości ASP”. Redaguje zebrane materiały oraz publikuje trzynastcie własnych tekstów dotyczących twórczości innych artystów związanych z krakowską Akademią. W roku 2014 współorganizuje i koordynuje wydarzenia związane z obchodami Roku Dunikowskiego w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. W ramach obchodów jest kuratorem wystawy głównej pt. *Wokół Dunikowskiego*, którą organizuje w Galerii Promocyjnej. W tym samym roku współorganizuje wystawę rzeźb Stanisława Bracha pt. *Uniwersalizm Figury*, która miała miejsce w wydziałowej Galerii R. W 2018 roku jest uczestnikiem jury w konkursie na projekt pomnika Marszałka Józefa Piłsudskiego w Tarnowie. W ramach działalności organizacyjnej należy wymienić pełnione funkcje na uczelni tj. bycie członkiem Komisji Senackiej do Spraw Struktur i Programów (kadencje obejmujące lata 2012-2020) oraz członkiem Senatu w kadencji 2016-2020. Jak również udział w pracach Komisji ds. Współpracy i bycie członkiem Rady Wydziału

czy pełnienie roli wydziałowego koordynatora programu Erasmus+. Do aktywności popularyzatorskiej wykraczającej poza ramy uczelni zwracam uwagę na autorstwo tekstu do monografii niemieckiego artysty Christiana Ruckdeschela, zatytułowanej *Voids & Limitations* oraz tekst pt. *Sześć cielesnych epizodów*, do „Zeszytu Rzeźbiarskiego nr 11/ Ciało”, wydanego przez Akademię Sztuk Pięknych we Wrocławiu.

Aktywność artystyczna

W ciągu swojej niezależnej kariery artystycznej bierze udział w kilkudziesięciu wystawach zbiorowych i upublicznia 15 wystaw indywidualnych. Początkowo związany jest z Galerią BWA w Tarnowie (rodzinne miasto habilitanta) gdzie na przestrzeni 20 lat bierze udział w 27 różnego rodzaju wystaw i projektach w tym miejscu. W 2010 i 2015 roku realizuje tam dwie indywidualne prezentacje swojej twórczości. W następstwie studiów w Norymberdze Pan Janusz Janczy jest uczestnikiem 4 wspólnych wystaw z niemieckimi artystami w ośrodkach w Krakowie i w Norymberdze w ramach wspólnych projektów grupy artystów tworzących Fundację Transporter Kultury odbywających się w latach 2011 i 2013. W ramach współpracy z Domem Norymberskim w Krakowie w roku 2019 współorganizuje wystawę dwóch artystów z Niemiec podczas Cracow Art Week Krakers. W wyniku tej współpracy bierze udział we wspólnym projekcie *Kreatives Recycling* podczas festiwalu Art Weekend Nürnberg w galerii raum für zeitgenössische kunst. laurentiu feler. (oficjalny zapis nazwy z małej litery)

Współpracuje z Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku czego wynikiem jest wystawa indywidualna w 2020 roku pt. *Struktura Bieli*, - wskazana jako osiągnięcie habilitacyjne. Uczestniczy w grupowych wystawach tematycznych, projektach artystycznych w BWA w Bydgoszczy, BWA w Kielcach, a także w galeriach sztuki w Łodzi i Suwałkach. Uczestniczył również w grupowych wystawach o charakterze przekrojowym i środowiskowym w BWA w Sieradzu, w Muzeum Rzeźby w Orońsku czy przestrzeniach Wielkiej Zbrojowni w Gdańsku. Poniżej przytaczam kilka wystaw indywidualnych, które wydają się wyjątkowo ważne w twórczym dorobku habilitanta.

2020 - „Struktura Bieli”, Galeria Oranzeria, Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku.

2019 - “Kreatives Recycling” Galeria raum für zeitgenössische kunst. laurentiu feller, Art Weekend Nürnberg, Norymberga

2019 - "Ptak w górze a w dole ławica ryb", Galeria Domu Norymberskiego, Cracow Art. Week KRAKERS 2019, Kraków

2015 - „Pejzaż podręczny”, BWA w Tarnowie.

2010 - „Rzeźba-esencje”, Galeria Miejska BWA w Tarnowie.

2008 - „Rzeźba”, Centrum Sztuki Współczesnej Solvay w Krakowie

2007 - Indywidualna wystawa malarstwa, Reifeisenbankgalerie w Anger, Austria.

2005 - Junge polnische Kunst - Janusz Janczy Zwieschenraum (rzeźba, malarstwo), Karolina Freino Spiele (obiekty, wideo), Galerie Im Georgshof, Alfred Toepfer Stiftung F.V.S., Hamburg, Niemcy.

2003 - Wystawa rzeźby i rysunku związana z przyznaniem nagrody Gustav-Weidanz-Preis für Plastik, Staatliche Galerie Moritz-burg, Halle.

Działalność twórcza

Pan Janusz Janczy otrzymał solidne wykształcenie akademickie podczas studiów magisterskich i doktoranckich w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Dodatkowo studia w Akademie der Bildenden Künste w Norymberdze miały również doniosły wpływ - jak wykazuje w autoreferacie - na Jego drogę twórczą wraz z jej modyfikacjami na przestrzeni lat, którą prezentuje w swoim dorobku. W początkowym okresie twórczości Pan Janczy inspirował się w swoich pracach ludzkim ciałem i sam określa tę pasję jako *witalizm, określający fundamenty doświadczenia, wyrażający naturalną potrzebę ekspresji i zachwyty naturą*. Zajmują go zagadnienia formalne, poszukiwanie i dochodzenie do własnych środków wyrazu, co przejawia się w licznych rzeźbach i cyklach operujących niezwykle dynamiczną układów tworzonych najpierw z papieru i tektury a następnie z fragmentów okorowanego drzewa i stali. Uważnie obserwacje form naturalnych i połączeń między biologicznymi elementami doprowadzają autora do eksperymentów z przecinaniem już prawie gotowych rzeźb i składaniem ich z przesunięciem osi co skutkuje w niezwykle dynamicznych układach struktur tworzonych z trzonów drzewa. Autor analizuje wzajemne relacje poszczególnych elementów i dopasowuje poszczególne fragmenty do siebie w sposób naśladujący przebieg 'biologicznych' połączeń, wielokrotnie je składa i rozkłada, przesuwa i rozcina, dążąc do jak najbardziej adekwatnej kompozycji. Złożona struktura układów często na granicy balansu grawitacji powoduje niezwykle dynamiczną prezentowanych dzieł. Myślę tutaj przede wszystkim o pracach pt. *Struktura I, Stojąc na jednej nodze I i Stojąc na jednej nodze II*. Przytoczone prace poprzez

swój dynamizm posiadają niezwykle wręcz 'witalność', ekspansywność i w sposób szczególny aktywizują przestrzeń. Biologiczność struktur tworzonych w trój-wymiarze można zaobserwować u autora również w tworzonych pracach rysunkowych, wykonywanych tuszem na papierze będącymi komplementarnym uzupełnieniem formalnych struktur drewnianych. Wydaje się, że prace tworzone na płaszczyźnie stają się bardzo pomocne w podejmowaniu kolejnych kroków przy dekonstrukcji form rzeźbiarskich a proces rozkładania ich i fotografowania na płaszczyźnie w naturalny sposób prowadzi autora do konceptualizacji swych działań w obszarze rzeźby. Myślę tutaj o pracach pt. *Historia na dwa klucze i Trzy gracje*, które po rozłożeniu na poszczególne elementy i ich sfotografowaniu stają się przyczynkiem do stworzenia już zupełnie odmiennej rzeźby pt. *Miasto*. Praca ta w mej opinii staje się przełomem w twórczości autora, który być może w tym okresie doszedł do pewnego kresu swych czysto formalnych poszukiwań i czuje potrzebę wejścia w inne obszary badań artystycznych. Upatruję w tej pracy zwrot z czysto formalnych dociekań autora na rzecz konceptualizowania i zwrócenia się w kierunku sztuki pojęciowej, która da o sobie znać w późniejszym okresie twórczości habilitanta. W 2006 roku Pan Janusz Janczy podejmuje studia doktoranckie i w tym okresie powstają nowe rzeźby i cykle, w których eksperymentuje z łączeniem materiałów, podejmuje badania równowagi i balansu, a prace stają się prostsze w swej strukturze i bardziej jednolite. Na szczególną uwagę zasługują tutaj prace *bez tytułu, Esencjon i Monastyr* z 2009 roku. Prostymi cięciami w pniach drzewa tworzy całe zbiory elementów rzeźbiarskich, które 'rozrzucone' w przestrzeni tworzą konglomeraty odłamków i fragmentów (w domyśle) jakiejś większej całości.

Doświadczenia i zainteresowania dr Janczego przebiegają na bardzo wielu płaszczyznach, jednym z istotnych jak się wydają jest również dziedzina malarstwa. Od 2004 roku podejmuje odważne próby kolorystyczne, w których możemy odnaleźć echa formalnych zmagañ tożsamych do prac rysunkowych i rzeźbiarskich. Zamiłowanie do ekspresyjnej formy znajduje tutaj wyraz w stosowaniu bardzo mocnych kolorystycznych kontrastów. W późniejszej twórczości to zamiłowania do formy tak rzeźbiarskiej jak i malarskiej znajdujemy w ekspresyjnej serii *Pasaże* - kolorystyczno-formalnych amalgamatów jako kolejnego pola eksperymentów z formą i kolorem. Jednocześnie w tym samym czasie powstaje dość istotna praca w twórczości autora jakim jest *Głęboka struktura wszechświata*. Pan Janusz Janczy zamknięty w czterech ścianach opuszczonego zrujnowanego pomieszczenia kampusu w Tarnowie wykorzystuje poprzez medium fotografii opuszczoną przestrzeń do stworzenia bardzo ciekawej pracy - przyczynkiem do której stała się pajęczyna. Okazało się, że artysta

zamknięty w pustym miejscu pozbawiony jakiegokolwiek materiału rzeźbiarskiego jest w stanie stworzyć pracę istotną i wymowną. Praca na wskroś konceptualna staje się otwarciem na zupełnie nowy obszar poszukiwań artystycznych, gdzie górę nad zmaganiem formalnymi weźmie kontekstualizacja. Znajdzie ona później swój pełniejszy wymiar na indywidualnej wystawie w BWA w Tarnowie pt. *Pejzaż podręczny* z 2015 roku. Na wystawie w nieoczywisty sposób znajdują swoje miejsce prace z różnych okresów twórczości, od rzeźby po malarstwo, obiekty, fotografie, jak i dokumentacja działań efemerycznych. Pan Janczy ze skrawków, 'odpadków' i różnych fragmentów buduje swój własny obraz rzeczywistości, z której możemy wyczytać zarys przesłania i oscylacji znaczeń, lecz nic już tu nie jest na pewno. Konkretność i oczywistość wcześniejszych rzeźbiarskich form ustępuje tu nieoczywistemu migotaniu znaczeń i konceptualizacji rzeczywistości.

Ocena wskazanego osiągnięcia artystycznego

Osiągnięcie zgłoszone do oceny habilitacyjnej to wystawa pt. *Struktura bieli*, zrealizowana w Galerii Oranzeria Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku w 2020 roku. Zbudowana jest z białych obiektów wykonanych z PCV, które stają się quasi ekspozytorami dla prac mniejszych czy kameralnych. W założeniu autora białe architektony mają tworzyć wspólną całość z elementami mniejszej skali i wykonanymi w innej technice. Jest to w pewnym stopniu echo mieszkania pracowni autora, rodzaj mockup'u czy atrapy prawdziwych mebli mieszkaniowych stających się tutaj pewną metaforą realnych obiektów. Sam autor mówi o tym, że biel wystawy jest „osnową, na której tworzy się całość ekspozycji i jest to symboliczne odniesienie do przestrzeni mieszkania, a w zasadzie jego „duchowego” odpowiednika. Jest ona sygnalizowana poprzez obiekty będące powidokiem domowych sprzętów”. W czasie trwania wystawy dochodzi do pandemicznego lockdown'u co dr Janusz Janczy odbiera jako niezapowiedzianą okoliczność osłabiającą wymowę pracy w kontekście pojawiających się podobnych odniesień zamknięcia w czterech ścianach prezentowanych przez innych artystów. Ja tak nie uważam, myślę, że to nawet pomyślny zbieg okoliczności prognozujący antycypacyjne zdolności autora. Innym dylematem zgłaszanym w treści autoreferatu jest ten czy wystawa powinna podlegać ocenie według głównej narracji całości czy raczej analizowania poszczególnych prac *by każda z nich zachowała swoją jednostkową wartość jako odrębny obiekt rzeźbiarski, posiadający także swoją cichą subnarrację*. Ten koncepcyjny niezdecydowanie postrzegam jednak jako pewną słabość lub brak stanowczości w podejmowaniu decyzji o znaczeniu fundamentalnym.

Osobiście skłaniam się ku temu, żeby traktować wystawę jako całość w kontekście miejsca i tworzonej do niego instalacji site-specific. Być może prezentowane wahanie jest to również rodzaj zabezpieczenia autora przed ocenami wątpliwymi wynikającymi z jego własnego przekonania i świadomości o zróżnicowanej wartości poszczególnych obiektów, które raz lepiej raz gorzej wpisują się w główną narrację.

Wystawa *Struktura bieli* składa się z kilku dużych form architektonicznych i kilku pomniejszych uzupełniających całość. Na rygorystyczną wykalkulowaną formę białych makiet, quasi mebli - quasi ekspozytorów nałożona jest tkanka intuicyjna, bardziej biologiczna i swobodna w swym formowaniu, gdzieniegdzie wychodzi to bardzo trafnie jak w przypadku *Stołu analitycznego* czy *Szafki* a czasami wyczuwalna jest pewna niekompatybilność i zbyt duża komplikacja formy w stosunku do 'pierwowzoru' jak w przypadku obiektu *Łóżko* czy *Budowla*. Wskazując to myślę, że forma i zawartość wspomnianych prac *Stół analityczny* i *Szafka* są najlepszymi przykładami naturalnego podejścia autora do narracji głównej wystawy wskazanej jako osiągnięcie.

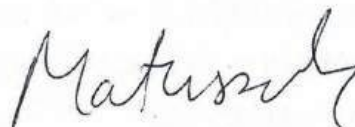
Prace takie jak *Obserwatorzy*, *Krzeseło* czy *Budowla* wymykają się trochę analizie głównej narracji wystawy jako wykreowane zbyt oddzielnie od reszty obiektów i wprowadzający inny mniej jasny porządek organizacji własnej struktury. Najmniej przekonującym przykładem w mej ocenie jest praca pt. *Budowla*, która ze sprzętami domowymi nie ma nic wspólnego i należałoby ją oceniać oddzielnie. W tej konkretnej pracy neo-konstruktywistyczna forma podziałów kompozycyjnych nie znajduje dla mnie uzasadnienia i niepotrzebnie komplikuje przekaz. Jednakże, oceniając wystawę jako całość - instalację rzeźbiarską, odnajduję autorską koncepcję opartą na dychotomii dwóch porządków: materialnej rzeczywistości białych sprzętów mieszkaniowych i niewidzialnego świata idei reprezentowanego przez przeróżne odpadki cywilizacji, strzępy resztek rzeźbiarskich czy przeróżne asortymenty wynikające z zamiłowania do zbieractwa. Autor nadmienia, że tworzone przez niego drobne detale i pomniejsze formy wyciągnięte z porządku naturalnego z jednej strony odnoszą się do przeróżnych wrażeń i często niezrozumiałych treści, z drugiej strony obejmują świat marzeń sennych, które próbuje uchwycić w realną fizyczną formę. Ta autentyczna w wymowie wystawa staje się terytorium oscylacji wielu znaczeń, nakładających się na siebie sensów i krzyżujących się odniesień. Wystawa *Struktura bieli* w oryginalny i autorski sposób kieruje nas w stronę odniesień do rzeczywistości i doświadczeń autora, jednakże robi to w sposób uogólniony, w którym każdy może odnaleźć uniwersalne wibracje ukrytych znaczeń.

Konkluzja

Cała droga twórcza mgr Janusza Janczego nacechowana jest poszukiwaniami nowych form wypowiedzi i środków wyrazu. Ten wyjątkowo twórczy niepokój widoczny jest na przestrzeni czasu od ukończenia studiów. Pan Janusz Janczy nie boi się ryzyka, podejmuje je i eksperymentuje z formami, a w późniejszym etapie również z koncepcjami i konceptualizacjami. Wachlarz sposobów wypowiedzi artystycznej jest niezwykle szeroki i często z powodzeniem łączy wiele środków wyrazu w jednym dziele. Świadczy to o osobowości wielce nieskrępowanej dążącej do przekraczania utartych ram i stereotypowych form wypowiedzi.

Dokonania zarówno na polu artystycznym jak i dydaktycznym i organizacyjnym, bogaty dorobek publikacyjny świadczy o głębokiej świadomości artystycznej habilitanta. Jestem pod wrażeniem postawy artystycznej otwartej na podejmowanie ciągłego ryzyka twórczego i przekraczania granic własnych ograniczeń, czy to w zakresie formułowania koncepcji czy wchodzenia na nowe terytoria formalne. Praca habilitacyjna została przedstawiona i zaprojektowana w bardzo profesjonalny i czytelny sposób. Całość opracowania nie pozostawia wątpliwości oceniającemu, jest bogato ilustrowana a część autoreferatu w sposób klarowny przedstawia postawę twórczą autora.

Biorąc powyższe pod uwagę z przyjemnością stwierdzam, że dorobek artystyczny, osiągnięcia naukowe i organizacyjne habilitanta wnoszą znaczny wkład w rozwój dyscypliny i spełniają wymóg Ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce z dnia 20 lipca 2018 roku - art. 219 ust. 1 punk 2, w związku z tym popieram wniosek o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki dr Januszowi Janczemu w Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie.

dr hab. Tomasz Matuszak, prof. ASP